

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 maj
1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för försvarsdepartementet:

De bördor som staten ålägger enskilda genom inkallelse till beredskaps-tjänstgöring äro av den art, att de kunna motivera viss jämkning i statens skatteanspråk. För den till beredskapstjänst inkallade ter det sig obilligt, att hans skattskyldighet icke skall röna inflytande av hans arbetsinsats för statens räkning i vidare mån än som följer av skatternas anpassning efter den inkomstminskning som må ha drabbat honom. Häremot kan visserligen invändas, att denna arbetsinsats ersättes genom de avlöningsförmåner som tillerkännas den inkallade, men dessa innefatta icke en så utmätt kompensation för beredskapstjänstgöringen, att anledning saknas för staten att såsom arbetsgivare beakta denna tjänstgöring vid utformningen av sina skattekrav. Icke minst i förhållandet mellan inkallade med växlande tjänstetid och mellan inkallade och från beredskapstjänst helt befriade göra sig dessa synpunkter gällande.

Med den angivna utgångspunkten för en skattelindring för inkallade ter det sig naturligt att låta skattelättnaden variera med beredskapstjänstgöringens längd men i övrigt göra den fullt enhetlig och alltså oberoende av skatteförmågan. En utjämning av skattebördan med hänsyn till den växlande grad i vilken beredskapstjänsten för de inkallade medfört ekonomiska uppoffringar skulle i enlighet härmed ske blott i mycket begränsad omfattning. Att inom skattesystemets ram bereda en fullständig kompensation för dessa uppoffringar är icke möjligt och framstår icke heller såsom motiverat av de skäl som kunna tala för en viss skatteanpassning med hänsyn till fullgjord beredskapstjänst.

Den här berörda skattefrågan har upptagits till utredning inom finansdepartementet. Övervägandena ha därvid i första hand inriktats på möjligheten av en anpassning av de statsskatter som utgå på 1940 års inkomster och debiteras på grundval av löpande års taxering. För dessa skatters del har en lämplig utväg syns vara att medgiva ett med tjänstgöringens längd varierande avdrag från skatten, som efter framställning av den skattskyldige verk-

ställes vid debiteringen av inkomst- och förmögenhetsskatt respektive värnsskatt. Hänsyn skulle därvid tagas blott till tjänstgöring under 1940, eller m. a. o. det år under vilket den till beskattning taxerade inkomsten uppburits. Efter övervägande av på frågan inverkan omständigheter vill jag tillstyrka, att förslag om viss skattelindring efter angivna linjer förelägges riksdagen. Jag återkommer i det följande till den närmare utformningen av den av mig förordade skattelättnaden.

För framtiden bör övervägas att förskjuta hänsynstagandet till beredskapstjänsten från debiterings- till taxeringsstadiet. Härför förutsattes en ändring i gällande regler om avdrag vid taxering. Jag har för avsikt att föranstalta om en utredning av frågan om lämpligheten av en sådan ändring och torde senare få anmäla de förslag till vilka utredningen må föranleda.

Med avseende å de statsskatter som påförts för 1939 års inkomster föreligga särskilda problem. Dessa skatter ha redan i sin helhet förfallit till betalning, och även om en justering med hänsyn till fullgjord beredskapstjänst under nämnda år skulle anses önskvärd, kan den sålunda icke ske i den form som ifrågasatts för skatterna på 1940 års inkomster. För den förflutna tiden väga emellertid de hänsyn till beredskapstjänstgöringens karaktär av en arbetsprestation till det allmänna, som eljest äro avgörande, mindre tungt än de hänsyn som måste tagas till en eventuell, av beredskapstjänstgöringen framkallad försämring i skatteförmågan under år 1940, vilken gör skatterna på tidigare uppburna högre inkomster mycket tryckande. Närmast ifrågakommer sålunda för dessa skatters del icke en schablonmässig restitution i proportion till fullgjord beredskapstjänst — eller någon liknande ersättning för en skattejämkning vid debitering respektive taxering — utan ett efterskänkande av påförd skatt efter individuell behovsprövning. Ett sådant efterskänkande — som i viss utsträckning kunde förekomma enligt 1939 års värnsskatteförordning och till vilket en motsvarighet finnes i skattelindringen vid dödsfall — erbjuder emellertid stora vanskligheter. Jag är icke nu beredd att framlägga förslag i ämnet men torde få återkomma till frågan om det efter verkställd utredning visar sig möjligt att nå en tillfredsställande lösning.

I fråga om den närmare utformningen av den av mig förordade skattnedsättningen vid debitering av skatter till staten på grund av årets taxering får jag anföra följande.

Till en början synes klart, att avdrag å skatten icke bör ske vid hur kort tjänstgöring som helst utan medgivas blott för den tid tjänstgöringen överstiger ett visst minimum. Lämpligen synes mig detta kunna bestämmas till sex veckor. I enlighet härmed och med beaktande av de olika synpunkter, som från statens och den skattskyldiges sida kunna läggas å frågan om skatteavdragets belopp, har jag funnit mig böra föreslå, att skatteavdraget skall utgöra fem kronor för varje hel vecka, varmed den sammanlagda tjänstgöringstiden under år 1940 överstigit sex veckor.

Strängt taget hade vid en sådan gränsdragning även bort beaktas, att av de under år 1940 inkallade värnpliktiga vissa kategorier skulle ha fullgjort mi-

litärtjänstgöring under längre eller kortare tidsperioder enligt gällande bestämmelser om utbildning i fredstid. I princip bör den del av värnpliktigs tjänstgöring, som motsvarar dylik fredstjänstgöring, icke tillgodoräknas honom för erhållande av skatteavdrag. Emellertid skulle det vara förenat med mycket betydande praktiska svårigheter att för varje värnpliktig avräkna den tid, som kunde anses motsvara hans fredstjänstgöring. Det torde därför vara nödvändigt att även härutinnan fastställa en mera schematisk regel. Jag finner mig sålunda böra föreslå, att årsklasserna 1939 och 1940 samt den med årsklass 1939 ur tjänstgöringssynpunkt jämställda årsgrupp 1940 av klass B helt uteslutas från avdragsrätt.

Skatteavdraget synes såsom jag redan antytt lämpligen kunna verkställas i samband med skattens debitering. För ändamålet behöver debiteringsförrättaren icke mera än ett enkelt intyg om den värnpliktiges under år 1940 fullgjorda tjänstgöring. Det bör enligt min mening åligga den värnpliktige själv, om han vill komma i åtnjutande av ifrågavarande förmån, att taga initiativet härtill. Förfarandet har ansetts enklast kunna ordnas så, att den värnpliktige till vederbörlig militär myndighet ingiver eller insänder en ansökan om skatteavdrag. Å ansökningen, som ställes till länsstyrelsen i det län, inom vilket den värnpliktige är mantalsskriven, tecknas av den militära myndigheten intyg om tjänstgöringen under 1940. Inkomna ansökningar översändas efter hand till vederbörande länsstyrelse, som låter ordna dem kommunvis och därefter utan särskild prövning överlämnar dem till debiteringsförrättaren för avdragens verkställande.

Skatteavdraget synes i första hand böra verkställas å inkomst- och förmögenhetsskatten, vilken debiteras å kronobetsedelns innevarande år, och i andra hand å den värnskatt för budgetåret 1941/42, varom jag i dag framlägger förslag. Jag vill i detta sammanhang nämna, att debiteringsförrättaren förutsättes bliva ålagd att å debetsedlarna inom linjen göra anteckning om det belopp, varmed skatten nedsatts.

För att icke åstadkomma för stora rubbningar i debiteringsarbetet böra ansökningarna om skatteavdrag ha kommit debiteringsförrättarna tillhanda före debetsedlarnas utskrivande. Då arbetet härmed i Stockholm börjar under första hälften av juli och enhetliga bestämmelser i detta avseende böra gälla för hela riket torde böra föreskrivas, att ansökningarna skola ha inkommit till vederbörande militära myndighet senast den 30 juni 1941 vid äventyr att skatteavdrag ej må ske. Emellertid kan det i undantagsfall bliva svårt eller omöjligt för värnpliktig att inom den föreskrivna tiden inkomma med sin ansökan till myndigheten. En undantagsbestämmelse torde därför icke kunna undvaras, enligt vilken avdrag må beviljas i anledning av för sent inkommen ansökan, om den värnpliktige visar giltig orsak för dröjsmålet. Sådan fråga bör prövas av länsstyrelsen.

I fråga om det belopp, som den förevarande skattelindringen i penningar sammanlagt motsvarar, är det självfallet mycket svårt att verkställa några mera tillförlitliga beräkningar. Även med kändedom om de inkallades antal och tjänstgöringstidens genomsnittliga längd kan man endast fastställa den

ungefärliga storleksordningen av den samlade skattelindringen. Den grundläggande svårigheten är, att man icke känner inkomstfördelningen bland de inkallade. Denna är avgörande för den utsträckning i vilken de taxerade inkomsterna kunna antagas uppgå till sådana belopp, att skattskyldighet inträder respektive möjlighet föreligger för den inkallade att tillgodogöra sig den honom tillerkända förmånen. Med utgångspunkt från tillgängliga uppgifter har den skatteförlust staten skulle få vidkännas vid bifall till föreliggande förslag uppskattats till 10 à 15 miljoner kronor.

I anslutning till det anförda har inom finansdepartementet utarbetats ett förslag till *förordning om avdrag å skatt på grund av militär tjänstgöring under år 1940*.

Föredraganden hemställer, att nämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

V. Schwartz.